

QUÁ TRÌNH CHUYỂN HÓA THỜ CÚNG ÔNG BỔN CỦA NGƯỜI HOA Ở NAM BỘ

Tóm tắt: Trong quá trình sinh sống ở Việt Nam, cộng đồng người Hoa đã bộc lộ tính đa dạng, sáng tạo, linh hoạt và có sự biến đổi khi đến định cư tại vùng đất mới, đặc biệt là trong lĩnh vực tín ngưỡng, đa số đều thờ phụng Quan Công, Thiên Hậu,... Nhưng đặc biệt hơn cả, tại một số nước như Thái Lan, Campuchia và Việt Nam thì hầu như chỗ nào có người Hoa sinh sống đều có miếu thờ Ông Bổn. Tín ngưỡng Ông Bổn đã đánh dấu bước đầu của di dân khi đến định cư tại vùng đất mới. Trong quá trình phát triển, tín ngưỡng Ông Bổn ở Việt Nam đã có sự chuyển hóa, đi từ nhiên thần sang nhân thần và cuối cùng là nhiên thần, để đáp ứng cho cuộc sống của người Hoa trong bối cảnh công nghiệp hóa của đất nước, đặc biệt là tại Thành phố Hồ Chí Minh. Tín ngưỡng Ông Bổn đã góp phần khẳng định người Hoa đã xem nơi nhập cư và định cư là quê hương của mình và cũng chứng minh cho xu thế chuyển từ kiều dân Trung Hoa thành công dân Việt Nam.

Từ khóa: Ông Bổn, thờ Ông Bổn, người Hoa, Nam Bộ.

1. Dẫn nhập

Người Hoa¹ là một trong 54 tộc người ở Việt Nam có quá trình nhập cư và định cư khá sớm; có nhiều nhóm phương ngữ như Phúc Kiến, Quảng Đông, Triều Châu, Hải Nam, v.v... Trong quá trình sinh sống ở Việt Nam, người Hoa có sự biến đổi trong đời sống tôn giáo. Tôn giáo của người Hoa là một trong các tiêu chí để xác định bản sắc văn hóa tộc người. Vì vậy, nghiên cứu tôn giáo, nhất là thờ Ông Bổn góp phần tìm hiểu quá trình nhập cư và định cư của người Hoa ở Việt Nam, cũng như bối cảnh xã hội Nam Bộ thời hội nhập quốc tế, công nghiệp hóa và đô thị hóa. Bài viết tập trung tìm hiểu vị trí, vai trò và sự thay đổi chức năng của Ông Bổn trong cộng đồng người Hoa ở Nam Bộ, nhất là ở Thành phố Hồ Chí Minh, trong giai đoạn hiện nay.

* NCS., Học viện Khoa học xã hội, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

2. Thờ Ông Bồn của người Hoa từ huyền thoại đến hiện thực

Tôn giáo có vai trò quan trọng trong đời sống tinh thần người Hoa. Người Hoa quan niệm, mọi vật đều có linh hồn, nên đối tượng thờ cúng của họ có mặt ở Thượng giới, Hạ giới và Âm giới. Mỗi đối tượng thờ cúng đáp ứng một mặt nào đó trong cuộc sống của người Hoa. Một số vị thần được thờ cúng cả trong gia đình lẫn tại cơ sở thờ tự cộng đồng như Quan Thánh, Thiên Hậu, Ông Bồn. Trên cơ sở quan niệm thờ càng nhiều phúc lộc càng nhiều, người Hoa không ngại đa dạng hóa thần linh thờ cúng trong gia đình, cũng như tại cơ sở thờ tự cộng đồng.

Ngoài các vị thần mang theo từ cổ hương như Quan Thánh, Thiên Hậu, thì Ông Bồn được thờ cúng nhằm kính ngưỡng vị thần bản địa cai quản vùng đất mới giúp đỡ người Hoa đến cư trú. Do vậy, nói đến thờ cúng dân gian của di dân người Hoa ở các nước Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam, không thể không nhắc đến thờ Ông Bồn. Có nhiều ý kiến khác nhau về thân thế Ông Bồn. Dưới đây là một số ý kiến cơ bản về vị thần này.

Ông Bồn là thần Thành hoàng: Người Trung Hoa quan niệm *Thành* là nơi có nhiều người sinh sống, xung quanh xây tường kín; *Hoàng* là cái rãnh đào xung quanh thành không có nước (có nước gọi là *Tri*), nhằm tăng cường bảo vệ thành. Người Trung Hoa xưa tin rằng, thành và hoàng có thần linh bảo vệ, đó là thần Thành hoàng. Vị thần này không chỉ bảo vệ thành hoàng/ thành trì, ban phúc cho nhân dân trong vùng (nên được gọi là Bồn Đầu Phúc Thần), mà còn đóng vai trò giám sát mọi hoạt động của người sống trong thành, hằng năm có nhận xét công tội, định thưởng phạt để tâu lên Thượng Đế.

Ở Trung Quốc, Thành hoàng bảo vệ cho cư dân đô thị xuất hiện vào năm 555, thuộc Bắc Tề. Đến thời nhà Đường, mỗi lần lập cơ cấu hành chính mới, đều xây đền thờ Thành hoàng ở nơi ấy. Qua thời nhà Tống, việc cúng tế Thành hoàng được liệt vào điển lễ thờ phụng. Sang đến thời Minh, thờ cúng Thành hoàng đạt đến đỉnh cao. Như vậy, thần Thành hoàng vốn là nhiên thần, về sau được nhân hóa thành các nhân vật lịch sử (quan tướng, văn nhân, thi sĩ,...).

Ông Bồn là Thổ Địa - Thần Tài: Người Hoa quan niệm, Thổ Thần là vị thần cai quản đất đai, giúp con người làm ăn phát đạt, cuộc sống vui vẻ. Thần Tài là vị thần mang đến nhiều tài lộc cho gia đình. Do vậy, Thổ Địa - Thần Tài được người Hoa rất tin tưởng thờ cúng. Cho nên, trang thờ Thổ Địa - Thần Tài thường có câu đối: “Thổ năng sinh bạch ngọc/ Địa

khả sản huỳnh kim”. Đối với người Hoa, Thổ Địa là một trong các Thần Tài. Nói cách khác, do nông nghiệp chiếm vai trò quan trọng trong lịch sử, nên đất đai cùng các loại nông phẩm từ đất sinh ra của cải chủ yếu, nên Thần Đất cũng là Thần Tài. Mặt khác, Thần Đất có chức năng là Thần Tài còn do thuyết ngũ hành tương sinh “Thổ sinh Kim”.

Theo quan niệm ngũ hành tương sinh “Thổ sinh Kim”, nên Phúc Đức Chính Thần (Thổ Địa) được đồng nhất với Thần Tài. Vì thế, người Hoa dùng hình ảnh một ông lão râu tóc bạc phơ, mặc áo đội mũ, một tay cầm vàng ban phát cho dân chúng làm hình tượng Thần Tài/ Phúc Đức Chính Thần. Hình tượng vị thần này được tôn thờ trong các trang thờ Thổ Địa, Thần Tài của người Hoa².

Cần lưu ý là, tín lý về Thần Đất của người Hoa đa dạng và phức tạp, bởi chúng được quy chiếu theo những lý sự khác nhau. Tại các cơ sở thờ tự của người Hoa ở Nam Bộ, Ông Bồn cũng được hiểu với nhiều ý nghĩa. Thần Đất chủ quản vùng Chợ Lớn (Sài Gòn phố thị xưa), được thờ ở miếu/ hội quán Nhị Phủ (còn gọi là chùa Ông Bồn), quận 5, Thành phố Hồ Chí Minh, là một ví dụ tiêu biểu. Theo bài vị, tên gọi chính thức của thần là Nhị Phủ Miếu Đại Bá Công, được đồng nhất với Ông Bồn (Bồn Đầu Công Châu Đạt Quan). Bức hoành treo trước chính điện của miếu Nhị Phủ ghi “Ngô Thổ Địa Dã” (Ta là Thổ Địa). Điều này cho thấy, đây là Thần Tài, Thần Đất và nhân thần. Song thực chất, đây là Thổ Phủ, vị thần thuộc ngũ thổ vốn có chức năng bảo hộ kho chứa hàng hóa, sau hiểu rộng là bảo hộ chợ búa, rộng hơn là vùng Chợ Lớn. Ở những nơi người Hoa cư trú tập trung có miếu thờ riêng Thổ Địa /Phúc Đức Chính Thần. Các cơ sở thờ tự khác của người Hoa cũng thờ Thổ Địa với chức năng bảo hộ cho đền miếu bên cạnh môn quan. Tại tư gia, vị Thần Đất bản gia thường thờ ngay nền hiên trước cửa với bệ thờ giản dị, được định danh là Môn Khẩu Thổ Địa Tiếp Dẫn Tài Thần. Vậy là chức năng vị Thổ Địa là tiếp dẫn tài lộc cho chủ nhà.

Chức năng kép của Thần Đất thể hiện rõ ở câu đối: “Thổ sinh nhất kim, ngũ hành chúng trân quý/ Địa trường vạn vật, tứ quý ca bình vinh”. Ngoài Thần Đất, người Hoa còn thờ nhiều Thần Tài khác, trong đó phổ biến nhất là Tài Bạch Tinh Quân. Tinh Quân là ngôi sao trên Thượng giới. Đây là vị thần được thờ tự tôn kính ở các đền miếu, nhất là cơ sở thờ tự của người Hoa Triều Châu. Tài Bạch Tinh Quân gồm năm vị thần, chủ bộ tài lộc Thiên giới, do Long Hồ Huyền Đàn Chân Quân (tức Triệu Nguyên

Soái/ Triệu Công Minh) đứng đầu và bốn phụ tá: Chiêu Bảo Thiên Tôn, Nạp Trân Thiên Tôn, Chiêu Tài Sứ Giả, Lợi Thị Tiên Quân.

Trước cửa nhà người Hoa thường thờ Môn Khẩu Thổ Địa Tiếp Dẫn Thần Tài, trong nhà có một gian thờ lớn hơn, thờ chung Thổ Địa và Thần Tài. Người Hoa coi Thổ Địa là vị chúa tể của đất, đem lại sản vật cho con người. Ông có trách nhiệm bảo vệ sự yên lành của cư dân và sinh vật đang sống tại lãnh thổ cai quản.

Ông Bồn là nhân thần: Theo *Gia Định tràng Phật tích cổ* của Lý Văn Hùng, Ông Bồn là Châu Đạt Quan, một viên quan của triều đình nhà Nguyên (1269 - 1368). Ông là nhà viết sử và nhà du ký nổi tiếng, từng tham gia các sứ bộ Trung Hoa đến nhiều nước Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam, gặp nhiều kiểu dân Trung Hoa ở đây. Sau khi từ Chân Lạp trở về, ông viết *Chân Lạp phong thổ ký*³ mô tả phong tục, đất đai và con người vùng đất cực nam Đông Dương thế kỷ XIII. Có lẽ trong các sứ bộ có người thiên cư thắp tùng, nên ông được cộng đồng người Hoa tôn làm Ông Bồn, thủy tổ di dân. Ở Việt Nam, miếu Nhị Phủ, quận 5, Thành phố Hồ Chí Minh là một trong những nơi thờ Châu Đạt Quan (Đại Bá Công).

Người Hoa Quảng Đông quan niệm, trong số những người đến vùng đất mới, người đầu tiên qua đờn chôn vào nghĩa trang gọi là Đại Bá Công, người tiếp theo gọi là Thứ Bá Công. Những người này có nhiệm vụ trông coi khu mộ của người chết, từ đó bảo vệ cả vùng đất mới khai phá. Vì thế, Ông Bồn cũng là Đại Bá Công. Trên chiếc chuông đặt trong chính điện miếu Nhị Phủ có ghi: “Nhị Phủ Đại Bá Công Ất Dậu trọng thu cát đán...” (1765).

Người Hoa Phúc Kiến cũng thờ Đại Bá Công. Họ xem ông là một vị thần có khả năng diệt trừ thiên tai, dịch bệnh. Ông là con trai thứ 13 của dòng họ Trần⁴. Nguyên đời Vĩnh Lạc (1403 - 1424), vua sai Trịnh Hòa cưỡi thuyền dạo khắp các nước Đông Nam Á truyền bá văn hóa Trung Hoa và mua về cho Minh Triều những kỳ trân dị bửu Ấn Độ, Xiêm La, Miến Điện, Cao Miên, Đại Việt, Chiêm Thành, Tân Gia Ba, Chà Và, Nam Dương. Là người giỏi thám hiểm, khảo cứu, ngoại giao, ngôn ngữ,... nên đi tới đâu, Trịnh Hòa đều đưa người Trung Hoa đến lập nghiệp, hoặc chỉnh đốn trật tự đối với những nơi có sẵn người Trung Hoa định cư. Sau khi mất, ân cảm đức sâu, Hoa kiều thờ ông làm phúc thần, vua sắc phong Tam Bửu Công, cũng gọi Bồn Đầu Công, gọi tắt là Ông Bồn.

Một bộ phận người Hoa tại Philippines coi Ông Bồn là Bạch Phi Hiên, quân sư của Trịnh Hòa trong các lần xuống vùng Nam Dương. Khi đặt chân lên đảo Philippines, Bạch Phi Hiên bị thất lạc và sống trên đảo. Do có công lao đối với người Hoa trên đảo, nên sau khi mất, ông được tôn làm thần, cũng gọi là Ông Bồn.

Ngoài ra, Phúc Đức Chính Thần/ Thần Tài còn được cho là Trương Phúc Đức, sinh ngày 2 tháng Hai, thời nhà Chu. Năm 36 tuổi, ông làm quan triều đình, trông coi việc thu thuế. Khi còn đương nhiệm, ông yêu dân như con, sâu sát và thấu hiểu nỗi khổ của dân chúng, làm nhiều việc thiện cứu giúp người khốn khó, nên rất được nhân dân tin yêu và kính phục. Đến năm thứ ba thời Chu Mục Vương, ông qua đời, thọ 102 tuổi. Sau khi chết ba ngày mà mặt không đổi sắc, da vẻ vẫn hồng hào, dân chúng rất lấy làm lạ, tôn ông làm thần. Từ đó về sau, ông thường hiển linh giúp mọi người, nên càng được người dân sùng bái và tôn thờ. Triều đình ban chiếu tôn ông là Phúc Đức Chính Thần. Miếu thờ ông được người Hoa xây dựng khắp nơi⁵.

3. Sự chuyển hóa thờ Ông Bồn của người Hoa ở Nam Bộ

Như đã đề cập, trong miếu Nhị Phủ, quận 5, Thành phố Hồ Chí Minh có bài vị Nhị Phủ Miếu Đại Bá Công. Ở đây, Đại Bá Công được cho là Châu Đạt Quan, một đại thần thời Nguyên từng qua vùng đất Nam Bộ đến Chân Lạp. Chức năng chính của vị thần này là bảo trợ tài lộc. Cần nói thêm, miếu Nhị Phủ cũng phát hành tranh mộc in đồ hình Ông Bồn và câu “Nhị Phủ miếu Bồn Đầu Công trấn trạch bình an”. Như vậy, Bồn Đầu Công có thêm chức năng trấn trạch ngoài chức năng Ông Địa giữ nhà⁶.

Nếu miếu Nhị Phủ của người Hoa Phúc Kiến ở Thành phố Hồ Chí Minh chỉ thờ Ông Bồn, thì nhiều miếu của người Hoa Quảng Đông, Triều Châu ở Nam Bộ, bên cạnh Ông Bồn còn thờ Bà Bồn. Yếu tố cặp đôi âm - dương đã chỉ ra thế giới quan và vũ trụ quan trong thờ cúng của người Hoa, như trường hợp tại Thiên Hậu Cung ở thị xã Thủ Dầu Một, tỉnh Bình Dương; ở Thất Phủ cổ miếu ở thị xã Bạc Liêu, tỉnh Bạc Liêu, v.v...⁷

Như vậy, Phúc Đức Chính Thần ở miếu Nhị Phủ đã mang các chức năng bảo hộ đất đai, trấn trạch (Thổ Địa - nhiên thần), (Thành Hoàng Bản Cảnh, Châu Đạt Quan, Bồn Đầu Công - nhân thần), ban phát tài lộc (Thần Tài, Phúc Đức Chính Thần - nhiên thần). Hằng năm, cơ sở thờ tự

này diễn ra nhiều lễ hội lớn, đặc biệt là ngày 15 tháng Giêng và ngày 15 tháng Tám, ngày sinh và ngày mất của Ông Bồn. Lễ vật cúng Ông Bồn gồm heo quay, heo sống, gà luộc, hoa trái, nhang đèn, v.v...

Tại tỉnh Trà Vinh có bốn miếu của người Hoa ở huyện Cầu Kè thờ Ông Bồn, gồm: Minh Đức Cung (chùa Ông Bồn Nhất), Vạn Ứng Phong Cung (chùa Ông Bồn Nhì), Vạn Niên Phong Cung (chùa Ông Bồn Ba), Niên Phong Cung (chùa Ông Bồn Tư/ chùa Cây Sanh). Người Hoa Triều Châu ở Trà Vinh quan niệm, Ông Bồn là Trịnh Hòa. Chính điện của Vạn Niên Phong Cung (chùa Ông Bồn Ba) có nghi trượng ghi bốn chữ “Bồn Đầu Phúc Thần”. Điều này cho thấy, Bồn Đầu Công và Phúc Đức Chính Thần là một.

Thất Phủ cổ miếu ở thành phố Biên Hòa, tỉnh Đồng Nai thờ Phúc Đức Chính Thần với biển đề chữ quốc ngữ “Ông Phước Đức”, nhưng bài vị chữ Hán ghi “Bồn Đầu Công Linh Ứng”. “Ông Phước Đức” là cách gọi thông thường của Phúc Đức Chính Thần (đầy đủ là Trung Ương Mậu Ký Phúc Đức Chính Thần), tức thần Thổ Địa của nhà cửa, đền miếu. Theo đó, có thể hiểu được lý do có hai danh hiệu cho một vị thần ở Thất Phủ cổ miếu: “Ông Phước Đức” và “Bồn Đầu Công Linh Ứng”. Phúc Đức Chính Thần/ Thổ Địa gốc là thần Trung Lự (thờ ở dưới máng xối trong nhà, ở đền miếu thờ ở sân trong thiên tinh). *Lễ ký* ghi rằng: “Trung Lự sở tuế tức Thổ Thần” (Trung Lự được tế ở đây là Thần Đất). Như vậy, Phúc Đức Chính Thần là thần chủ quản đất đai đền miếu⁸.

Hội quán Hòa An tại tỉnh Sóc Trăng thờ ông Trịnh Ân (Cảm Thiên Đại Đế) là vị phúc thần phù hộ cho dân làng, gọi là Ông Bồn.

Như vậy, hình tượng Ông Bồn của cộng đồng người Hoa ở Nam Bộ, trong quá trình phát triển đã có sự chuyển hóa từ nhiên thần (Thổ Địa) → nhân thần (Chu Đạt Quan/ Trịnh Hòa) → nhiên thần (Thần Tài). Sự chuyển hóa này đã gán cho Ông Bồn, với tư cách là một nhiên thần, là Thần Tài ban phát cho người dân nhiều tài lộc. Hiện tượng này gắn liền với bối cảnh đô thị hóa, công nghiệp hóa của đất nước Việt Nam hiện nay, đặc biệt là tại Thành phố Hồ Chí Minh, nơi đa số người Hoa là thương nhân cư trú và tham gia vào hoạt động kinh tế.

Hiện nay, đối với người Hoa ở Nam Bộ, Ông Bồn là vị thần đa chức năng. Họ thờ phụng vị thần này để mong cầu cuộc sống bình an, nhiều tiền bạc, sức khỏe và hạnh phúc.

4. Kết luận

Ông Bồn là một vị thần đặc biệt của cộng đồng người Hoa ở Nam Bộ. Hình tượng thờ Ông Bồn đánh dấu việc người Hoa đến định cư tại vùng đất mới. Ban đầu, đây là một nhiên thần trong tâm thức của người Hoa di dân, có nguồn gốc từ hình thức thờ Thành hoàng, Bồn Đầu Công, Thần Tài, Thổ Địa ở quê hương gốc. Trong quá trình định cư, từ nhiên thần, Ông Bồn đã dần được nhân hóa, chuyển thành những nhân vật lịch sử như Châu Đạt Quan, Trịnh Hòa, Bạch Phi Hiên, Trương Phước Đức, Trịnh Ân. Nhưng dù được xây dựng từ hình tượng nào, thì cộng đồng người Hoa ở Nam Bộ đều xem Ông Bồn là Phúc Đức Chính Thần, Thần Tài, là một nhiên thần.

Như vậy, hình tượng Ông Bồn trong cộng đồng người Hoa ở Nam Bộ đã có sự chuyển hóa từ nhiên thần sang nhân thần, cuối cùng là nhiên thần. Phải chăng, trong quá trình lập nghiệp ở Nam Bộ, việc nhân hóa các thần linh giúp cho người Hoa di dân cảm thấy những tấm gương hy sinh, giúp đỡ cộng đồng là những nhân vật lịch sử, dễ gần gũi. Từ đó, các nhân thần được thờ phụng này dễ dàng đồng cảm với họ, hỗ trợ họ một cách tích cực hơn? Điều này giúp cho người Hoa có thêm nguồn lực tinh thần để khắc phục khó khăn, xây dựng cuộc sống mới trên quê hương mới. Tính chất đa chức năng của Ông Bồn khiến vị thần này được thờ phổ biến trong cơ sở thờ tự cộng đồng đến từng gia đình người Hoa ở Nam Bộ. Thờ Ông Bồn còn cho thấy, người Hoa đã xem Việt Nam là quê hương. Điều này chứng minh cho xu thế chuyển từ kiều dân Trung Hoa thành công dân Việt Nam./.

CHÚ THÍCH:

- 1 Có năm tiêu chí xác định người Hoa: có nguồn gốc Hán hay bị Hán hóa, sống ổn định và thường xuyên ở nước ngoài, đã nhập quốc tịch nước sở tại, ít nhiều chưa bị đồng hóa, tự nhận mình là người Hoa.
- 2 Sở Văn hóa và Thông tin Thành phố Hồ Chí Minh, Ban Quản lý Di tích Lịch sử - Văn hóa và Danh lam Thắng cảnh (2001), *Di tích lịch sử văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh: một số cơ sở tín ngưỡng dân gian*: 112.
- 3 Chu Đạt Quan (Hà Văn Tấn dịch, 2011), *Chân Lạp phong thổ ký*, Nxb. Thế giới.
- 4 Keith Stevens (1997), *Chinese Gods*, Collins & Brown: 159.
- 5 Nhiều tác giả (2012), *Phim tư liệu về Ông Bồn*, Tư liệu Ban Dân tộc Thành phố Hồ Chí Minh.
- 6 Ban Trị sự Thất Phủ cổ miếu (2010), *Thất Phủ cổ miếu*, Nxb. Đồng Nai: 123.

- 7 Xem thêm: Trần Hồng Liên (2005), *Văn hóa người Hoa ở Nam bộ: tín ngưỡng & tôn giáo*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội: 57 và 113.
- 8 Ban Trị sự Thất Phủ cổ miếu (2010), *Thất Phủ cổ miếu*, sđd: 123.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ban Trị sự Thất Phủ cổ miếu (2010), *Thất Phủ cổ miếu*, Nxb. Đồng Nai.
2. Võ Thanh Bằng (2008), *Tín ngưỡng dân gian ở Thành phố Hồ Chí Minh*, Nxb. Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.
3. Ngô Hoa (2003), *Hoa kiều ở Nam Dương tại sao sùng bái Ông Bồn Đầu Công*, <http://ydtz.com>.
4. Chu Đạt Quan (Hà Văn Tấn dịch, 2011), *Chân Lạp phong thổ ký*, Nxb. Thế giới.
5. Keith Stevens (1997), *Chinese Gods*, Collins & Brown.
6. Trần Hồng Liên (2005), *Văn hóa người Hoa ở Nam Bộ: tín ngưỡng & tôn giáo*, Nxb. Khoa học xã hội, Hà Nội.
7. Nhiều tác giả (2012), *Phim tư liệu về Ông Bồn*, Tư liệu Ban Dân tộc Thành phố Hồ Chí Minh.
8. *Từ điển Bách khoa Việt Nam*, Nxb. Từ điển Bách khoa, Hà Nội, 2002.
9. *Sở Văn hóa và Thông tin Thành phố Hồ Chí Minh*, Ban Quản lý Di tích Lịch sử - Văn hóa và Danh lam Thắng cảnh (2001), *Di tích lịch sử văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh: một số cơ sở tín ngưỡng dân gian*.

Abstract

THE TRANSFORMED PROCESS IN THE CULT OF ÔNG BỒN OF VIETNAMESE - CHINESE IN NAM BỘ

In the process of settling in Vietnam, the Chinese community has shown the diversity, creativity, flexibility and transformation when they settled in the new land. In the religious domain, they mostly worship GuanGong (Quan Công), Matsu (Thiên Hậu), etc. There were shrines to worship Ông Bồn in places where the Chinese settled such as Thailand, Campuchia, and Vietnam. The cult of Ông Bồn marked their immigration in the new land. In the process of expanding, there was a transformation from natural god to personal god and finally to natural god in the cult of Ông Bồn that met the Chinese religious life in the context of industrialization, especially in Hồ Chí Minh City. The cult of Ông Bồn helped to confirm that the Chinese considered their settlements as their homeland. It also proved the trend of transferring from immigrants to become Vietnamese citizens.

Keywords: Ông Bồn, cult of Ông Bồn, Chinese, Nam Bộ.